

Open EdTech 2009

Crida a l'acció

Introducció

Crear la universitat del futur. Aquest va ser l'objectiu dels quaranta experts en educació oberta i tecnologia que es van reunir a Barcelona el 19 i 20 d'octubre de 2009, en la cimera Open EdTech, patrocinada per la Universitat Oberta de Catalunya i el New Media Consortium. Junts, aquest grup va examinar la qüestió de com dissenyar institucions educatives que puguin respondre adequadament a les necessitats de la societat contemporània i dels estudiants d'avui dia.

Aquesta qüestió clau parteix d'un debat similar que va tenir lloc l'any passat a l'Open EdTech 2008. En aquella cimera, el grup va examinar la qüestió de què vol dir educar per al segle XXI. (Es pot obtenir més informació sobre els resultats d'aquell debat a l'informe Open EdTech 2008, disponible a <http://bit.ly/5yT31>). A fi de complementar el treball de l'any passat, hem estudiat la manera de fer possible el tipus d'educació que es va concebre a la cimera de 2008.

Exercici d'imaginació

Un senzill exercici d'imaginació va servir per a definir el context de reflexió del grup. Es va descriure un escenari en què un país en desenvolupament es proposava crear un nou tipus d'universitat, lliure d'idees preconcebudes i de limitacions oficials sobre el seu funcionament. El mandat d'aquesta nova universitat era proporcionar una educació excel·lent en un entorn d'accés obert, basat en quatre idees principals:

1. L'accés a una educació de gran qualitat ha d'estar disponible a tothom, i el contingut obert és un element fonamental per a facilitar aquest accés.
2. L'aprenentatge informal i la tutoria han demostrat la seva eficàcia a l'hora d'implicar-se amb els joves i estimular el pensament crític.
3. L'aprenentatge personalitzat és fonamental per a l'èxit de l'estudiant, però cal que s'implantin uns paràmetres educatius que permetin als estudiants continuar la seva formació al llarg de tota la vida.
4. Eines com el vídeo digital, els dispositius mòbils, les xarxes socials i la xarxa global tenen un paper important en l'aprenentatge i han d'estar disponibles a tots els estudiants.

Els assistents a la cimera van fer el paper d'experts que assessoraven el rector d'aquesta nova universitat. L'exercici d'imaginació consistia a utilitzar aquest marc per a examinar els elements essencials d'un pla estratègic –mesures d'acció– que podrien servir per a assolir aquests objectius. Els assistents, en sessions plenàries i en petits grups de treball d'unes deu persones, van reflexionar sobre aquests reptes des de diverses perspectives. Els grups de treball comptaven amb un wiki especial (<http://oet.wiki.nmc.org>), on un secretari designat anotava el desenvolupament del debat, que va estar disponible durant tota la trobada i continua estant disponible com a registre de la nostra feina. A més, una persona de cada grup s'encarregava d'enviar actualitzacions mitjançant el Twitter i marcava cada actualització amb una etiqueta especial perquè fos fàcil de trobar. D'aquesta manera, la conversa de cada grup petit es connectava amb la dels altres; el flux d'observacions es mostrava en temps real a les

pantalles de les sales de reunió. (L'arxiu de les converses del Twitter a la cimera està disponible a <http://twapperkeeper.com/oet09>). A mesura que cada grup notificava les seves recomanacions, un facilitador visual reflectia el debat en grans plafons, que posteriorment van servir perquè el grup classifiqués les possibles mesures d'acció i en destaqués les més importants. El wiki del projecte inclou imatges d'aquests plafons.

Crida a l'acció

En els petits grups de treball, els assistents a la cimera van generar cinquanta punts d'acció que es podrien adoptar ara mateix per contribuir a aconseguir l'objectiu de crear una institució que realment respongui a les necessitats dels estudiants del segle XXI. Un cop aquests punts van estar ben articulats, el grup es va reunir com a comitè plenari per classificar les mesures d'acció. A continuació recollim les que van ocupar els primers llocs de la classificació amb la rúbrica de *crida a l'acció*: cinc tasques principals que es consideren fonamentals per a satisfer les necessitats dels estudiants.

1. Hem de fomentar la reutilització i la integració dels suports multimèdia. Per a fer-ho, ha de ser més fàcil trobar, utilitzar i citar els suports multimèdia, especialment amb finalitats educatives. S'han de crear eines contextuals que duguin a terme aquestes tasques, desenvolupades juntament amb els estudiants com a usuaris finals, i s'han de posar a disposició de tothom. També hem de desenvolupar maneres de traduir els suports multimèdia, no solament entre llengües, sinó també entre modalitats, de manera que el contingut produït en una zona geogràfica i amb un mitjà determinat sigui accessible i reutilitzable en altres llocs i en altres mitjans. La portabilitat dels mitjans és bàsica; l'ús del contingut no ha d'estar lligat a una plataforma determinada ni a un mitjà o un entorn específic.

2. Hem d'assumir plenament la promesa de dispositius mòbils com a plataformes d'aprenentatge. Els dispositius mòbils –no solament els telèfons, sinó tota mena de dispositius portàtils i de mà– són una poderosa eina d'aprenentatge perquè el propietari en té el control. Amb els dispositius mòbils, els usuaris poden dirigir la seva experiència educativa i tenir accés a la informació on i quan la necessiten. És fonamental que es produeixi un canvi de paradigma envers el reconeixement dels dispositius mòbils com una plataforma bàsica de suport al contingut educatiu: no pas el contingut que es tradueix per fer-lo servir en dispositius mòbils, sinó contingut dissenyat de bon començament per a aquest mitjà. Hem de fomentar activament el desenvolupament de pràctiques que eliminin la dependència d'una plataforma determinada. Alhora, hem de promoure una xarxa mòbil global que sigui tan fàcil d'usar, tan econòmica i encara més ubíqua que internet.

3. Hem d'emetre certificacions segons el progrés en l'aprenentatge. És hora de reconèixer l'aprenentatge que es produeix fora dels cursos i més enllà de les parets de l'aula. El model basat a emetre certificacions únicament segons la participació en programes establerts ha de donar pas a un disseny més flexible que desvinculi les certificacions dels cursos i reconegui els coneixements independentment d'on o com s'assoleixin. A mesura que més estudiants trien altres sistemes d'educació, com ara els programes no universitaris, les tutories, la formació com a aprenents i altres opcions informals o innovadores, hem d'acceptar i reconèixer la seva formació com a equivalent a l'obtinguda en sistemes més tradicionals.

4. Hem de fer possible la cultura del compartir. Atès que l'intercanvi i la reutilització del material docent és un element essencial de la universitat del futur, defensem la creació d'una cultura del compartir en què s'alleugin les mesures relatives a propietat intel·lectual, *copyright* i col·laboració entre estudiants, i el model de treballs de propietat es dissolgui a favor d'un model més obert. Amb aquesta finalitat, s'han d'establir sistemes de compensació que fomentin la lliure distribució dels treballs en curs, la recerca constant, els projectes de gran col·laboració i les publicacions acadèmiques de tot tipus, incloent-hi sistemes de reputació, processos de revisió entre iguals i nous models per a la citació d'aquests continguts. Hem de facilitar que els estudiants comparteixin els seus coneixements de tal manera que percebin un model de col·laboració i no pas un model que permeti aprofitar-se dels coneixements dels altres. Els sistemes d'avaluació han de canviar per fer possible aquestes pràctiques. En definitiva, considerem la cultura del compartir pedra angular de la infraestructura d'un sistema educatiu flexible que doni resposta als milions d'estudiants que hi participaran.

5. Hem de tenir cura que els recursos oberts incloguin el context que permeti utilitzar-los i entendre'ls. El contingut que està fora de context és, en el millor dels casos, fàcil de malinterpretar, i, en el pitjor, massa difícil perquè tingui utilitat. Els productors de contingut obert han d'estudiar la manera d'incorporar-hi narratives pedagògiques que ajudin a proporcionar el context necessari. Una manera seria el concepte d'«embolcall pedagògic»: directrius i processos específics que permetin assegurar que el contingut es col·loqui en un context adequat o, en el cas dels temes d'àmbit general, en diferents contextos adequats. Aquests embolcalls garantirien que l'atenció estigués centrada en els objectius d'aprenentatge i el procés, en lloc de fer-ho en la tecnologia utilitzada per a oferir el material docent.

Tal com hem assenyalat anteriorment, es van identificar més de cinquanta mesures d'acció. La tasca de reinventar l'educació superior és complexa i el camí del canvi és llarg. Les institucions varien en funció del nivell i s'ha d'integrar en la nostra cultura el fet d'abraçar el coneixement i la saviesa col·lectius a l'hora de dissenyar les experiències educatives. Hem de començar a reconèixer la utilitat i el valor de les vies informals d'aprenentatge, l'aprenentatge autodirigit i les noves formes de tutoria que internet i les xarxes socials fan possible. Hem de fomentar l'experimentació reflexiva en tots els àmbits, inclosa la creació de models d'institucions totalment nous.

Propers passos

Amb aquesta crida a l'acció, plantegem un repte als educadors i a les institucions educatives de tot arreu: reconsiderar de dalt a baix les pràctiques actuals arran d'aquestes mesures d'acció i fomentar, fins i tot exigir, canvis que transformin el món acadèmic.

En aquesta *crida a l'acció* es resumeixen les principals conclusions de la cimera Open EdTech 2009. L'abast de la feina feta es plasmarà en una monografia, de la qual es farà una gran difusió, perquè tothom pugui participar en aquesta conversa, amb l'esperança que aquestes reflexions siguin un bon catalitzador del diàleg. L'objectiu final és continuar les converses i crear un esclat de reflexió i experimentació que ajudi a resoldre els reptes plantejats en aquest document.